

BARTŁOMIEJ SZYNAL

 <https://orcid.org/0009-0009-0968-4422>

University of Silesia in Katowice

Faculty of Humanities

ul. Grota-Roweckiego 5

41-200 Sosnowiec, Poland

biglesson@interia.pl

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ VI SOSNOWIECKIE FORUM JĘZYKOZNAWCZE

REPORT FROM THE SCIENTIFIC CONFERENCE THE 6TH SOSNOWIEC LINGUISTIC FORUM

This text offers an account of a cyclically organized conference called the Sosnowiec Linguistic Forum. This conference enabled its participants, including students and PhD candidates, to share the results of their original research. While promoting a scholarly exchange of ideas, the event provides an opportunity to establish effective academic collaboration and confront different approaches to linguistic research. The report briefly characterizes papers delivered by the conference participants. While most of those papers focused on the comparative analysis of the respective elements of various languages, some were also concerned with the theory and practice of translation. The conference sessions were held in different sections. The presentation of each paper was followed by a discussion of its content involving both the paper's author and the audience.

Keywords: academic conference, linguistics, translation, Russian language, Czech language

Niniejszy tekst dokumentuje przebieg cyklicznie organizowanej konferencji: Sosnowieckiego Forum Językoznawczego. Prelegenci, w tym również studenci i doktoranci, mogli podzielić się rezultatami autorskich badań językoznawczych. Konferencja realizuje ideę naukowego obiegu myśli, dzięki któremu lingwiści mogą nawiązywać współpracę i konfrontować własną działalność naukową z innymi koncepcjami badawczymi. W sprawozdaniu pokrótce zostały opisane wystąpienia wszystkich prelegentów, z uwzględnieniem poruszanej w nich problematyki. Większość wygłoszanych referatów obejmowała analizy porównawcze elementów różnych języków, część z nich koncentrowała się na teorii i praktyce przekładu. Obrady odbywały się w sekcjach. Oprócz wystąpień prelegentów w każdej z sekcji miały miejsce dyskusje między autorami wystąpień a publicznością.

Słowa kluczowe: konferencja naukowa, językoznawstwo, przekład, język rosyjski, język czeski

Received: 21.03.2025. Accepted: 6.11.2025.

© by the Author, licensee University of Lodz – Lodz University Press, Lodz, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC BY-NC-ND 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Funding information: University of Silesia in Katowice. **Conflict of interests:** None. **Ethical considerations:** The Author assures of no violations of publication ethics and takes full responsibility for the content of the publication. **Declaration regarding the use of GAI tools:** Not used.

W dniach 26–27 września 2024 r. odbyła się VI edycja Sosnowieckiego Forum Językoznawczego. Konferencja naukowa poświęcona zagadnieniom semantyki, gramatyki i stylistyki współczesnych języków europejskich zorganizowana przez Instytut Językoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach obchodziła swój jubileusz dziesięciolecia. Pierwsza edycja miała miejsce w 2014 r. Celem konferencji była wymiana doświadczeń naukowców z uczelni polskich i zagranicznych oraz przedstawienie badań poświęconych konkretnym zagadnieniom tradycyjnej oraz współczesnej lingwistyki, ze szczególnym naciskiem na języki słowiańskie. Referaty wygłaszano stacjonarnie, w budynku Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego, a także w trybie zdalnym.

W trwającym dwa dni wydarzeniu naukowym aktywnie uczestniczyli zarówno uznani językoznawcy, jak i młodzi adepci tej dyscypliny naukowej, głównie rusycyści, poloniści, bohemiści, słowacyści i kroatyści.

Reprezentanci trzynastu polskich ośrodków badawczych (Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie, Uniwersytetu Rzeszowskiego i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach) i dziewięciu zagranicznych (Uniwersytetu Karola w Pradze, Uniwersytetu Masaryka w Brnie, Uniwersytetu Ostrawskiego, Uniwersytetu w Hradcu Králové, Uniwersytetu Palackiego w Ołomuńcu, Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze, Uniwersytetu Preszowskiego, Uniwersytetu w Lipsku i Instytutu Języka Bułgarskiego BAN) prezentowali swoje badania w sekcjach tematycznych. Łącznie wygłoszono pięćdziesiąt dwa referaty w języku polskim, rosyjskim i czeskim.

Pierwsza seria wykładów, rozpoczynająca konferencję, obejmowała zagadnienia z zakresu leksykografii, konotacji leksykalnych oraz etnolingwistyki. Obrady zainicjował referat prof. dr. hab. Piotra Źmigrodzkiego pt. *Uwagi o polskiej leksykografii jednojęzycznej w pierwszej połowie XX w.* Badacz jest autorem wielu doniosłych prac dotyczących leksykografii polskiej, redaktorem naukowym *Wielkiego słownika języka polskiego PAN*. W swoim wystąpieniu skoncentrował się na historycznym ujęciu dorobku polskiego słownictwa w pierwszej połowie XX w. z wyłączeniem słowników przekładowych.

Doc. dr hab. Simona Koryčánková w referacie *Коннотативная лексика как одно из средств формирования языковой личности обучающихся в процессе преподавания РКИ в (чешских) школах* omówiła trendy lingwodydaktyki na przykładzie nauki języka rosyjskiego w czeskich placówkach oświaty. Frazeologizmy, idiomy oraz inne elementy języka, które wzbudzają różnorodne konotacje, odzwierciedlają złożoną sytuację geopolityczną, kulturową oraz unikalny

dla danego narodu sposób odbioru rzeczywistości. Zależność między tożsamością językową osoby uczącej się języka obcego a przyswajaniem przez nią jednostek językowych głęboko osadzonych w odmiennych od ojczystych realiach narodowo-kulturowych wydaje się ciekawym zagadnieniem i wymaga bardziej szczegółowej charakterystyki w przyszłych publikacjach.

W „*Językach*” *Bramy Morawskiej* prof. dr hab. Mieczysław Balowski zwrócił uwagę na bogactwo odmian i wariantów języków narodowych na obszarze polsko-czeskiego pogranicza pomiędzy łańcuchami górskimi Sudetów i Karpat. Autor poruszył tematykę współwystępowania dwóch sąsiednich języków z grupy słowiańskiej na wybranym terytorium oraz scharakteryzował konsekwencje takiego współwystępowania na pograniczu, w postaci lokalnych wariantów, z uwzględnieniem istotnych z perspektywy językoznawczej wydarzeń historycznych.

Prof. dr Diana Blagoeva w referacie *Polsko-bułgarska homonimia międzyjęzykowa na płaszczyźnie frazeologicznej* ujęła w aspekcie porównawczym relacje między problematycznymi, z perspektywy osób uczących się języków obcych, jednostkami, które mając podobną formę brzmieniową, różnią się znaczeniem. Niebezpieczeństwo błędnych interferencji autorka omówiła na podstawie związków frazeologicznych, a więc struktur o wyjątkowo złożonej semantyce, specyficznej pod względem zrozumienia przez nierodzimych użytkowników języka.

W sekcji pierwszej zaprezentowane zostały referaty związane ze zjawiskiem diachronii językowej, frazeologią w ujęciu porównawczym oraz paremiologią. Obrady otworzyło wystąpienie prof. dr hab. Krystyny Kleszczowej pt. *Zrozumieć współczesność. Wartość studiów diachronicznych dla oceny nowości językowych*. Badaczka podkreśliła efemeryczność gwałtownych zmian językowych na przykładzie neologizmów dotyczących pandemii COVID-19. Omówione zostały również błędy językowe jako istotny prognostyk ewolucji trendów językowych. Podkreślono istotę historycznych faktów językowych, pozornie nieatrakcyjnych ze względu na ich nieaktualność, jednak niezbędnych dla zrozumienia współczesnych zjawisk językowych. Postulat interpretowania nowych zjawisk lingwistycznych jako konsekwencji modyfikacji struktur historycznych jest wartościowym wzbogaceniem każdej pracy naukowej w obszarze językoznawstwa.

W referacie *Kilka uwag o procesach innowacyjnych we współczesnej paremiologii* dr hab. prof. US Tomasz Szutkowski scharakteryzował nowe tendencje związane z powstawaniem przysłów, które, podobnie jak inne jednostki językowe, podlegają dynamicznym przekształceniom, jednak w odrębny, unikalny sposób.

Dr Agata Piasecka w analizie porównawczej *Antropocentryczne nacechowanie frazeologizmów z komponentami koza i kozioł (na wybranych przykładach z języka polskiego i rosyjskiego)* podejmuje próbę rekonstrukcji fragmentu językowego obrazu świata w oparciu o wąską grupę frazeologizmów. Autorka sprecyzowała, w jaki sposób wyobrażenie konkretnego zwierzęcia hodowlanego odzwierciedla

postrzeganie świata przez pryzmat człowieka będącego w jego centrum. Wskazane jest rozwinięcie badań i analiza większej grupy rzeczowników pospolitych w języku polskim i rosyjskim¹.

Z kolei dr Dorota Muszyńska-Wolny w referacie *Przyczynki do badań rosyjskich porównań frazeologicznych* zwięźle scharakteryzowała struktury, w których atrybuty obiektów lub osób są ze sobą zestawiane, ze wskazaniem ich podobieństw i różnic. Prototypowe pojęcia porównawcze języka rosyjskiego, jej zdaniem, powinny być skonfrontowane z analogicznymi zjawiskami w innych językach.

W sekcji drugiej znalazły się referaty, w których zjawiska językowe, tj. formanty czasownikowe, formy augmentatywne, przydawki w prepozycji i elementy morfologiczne, były analizowane w ujęciu pragmalingwistycznym. Obrady tej sekcji otworzyła prof. dr hab. Jadwiga Stawnicka, która w referacie *Od badań czasownikowych formantów modyfikacyjnych i mutacyjnych do badań kryminalistycznych śladów językowych* zaprezentowała swoją wieloletnią działalność w obszarze mowy środowisk przestępczych i leksyki z zakresu kryminologii. Autorka przedstawiła kryteria językowe oceny wiarygodności zeznań świadków i przesłuchiwanym na podstawie eksperymentów z zakresu psychologii społecznej oraz własnych doświadczeń w pracy dla wymiaru sprawiedliwości. Analiza, na zlecenie organów śledczych, anonimowej korespondencji w celu zdemaskowania jej autorów to nowatorski aspekt językoznawstwa, który redefiniuje dotychczasowe rozumienie pojęć takich jak *idiolekt* i *idiostyl*.

W referacie o tytule *Słowotwórcze i leksykalne wykładniki augmentatywności w języku polskim i słowackim* dr hab. prof. UŚ Mariola Szymczak-Rozlach wyszczególniła właściwości gramatyczne wyrazów pochodnych o większym nacechowaniu emocjonalnym w ujęciu porównawczym. Autorka w swoich poprzednich pracach wielokrotnie podejmowała problematykę procesów słowotwórczych związanych z derywatami, badając eufemizmy czy deminutywy.

W wystąpieniu pt. *Несклоняемое препозитивное определение в русском и чешском языках в свете действия внутренних законов развития языка* dr Jindřich Kesner zaprezentował w formie analizy porównawczej syntaktyczne i morfologiczne właściwości przydawki w prepozycji, uwzględniając wpływ aktualnych tendencji językowych na częstotliwość występowania wskazanych form przydawek w języku rosyjskim i czeskim. Autor zasygnalizował znaczący wpływ języka angielskiego na wzrost częstotliwości użycia przydawek przed rzeczownikiem w języku rosyjskim i czeskim.

¹ W opisywanym referacie zaprezentowany został, ze względu na ograniczenia czasowe, jedynie niewielki fragment szeroko zakrojonych badań dr Agaty Piaseckiej nad obrazem zwierząt hodowlanych w polskich i rosyjskich frazeologizmach animalistycznych. Wyniki analizy obszernego materiału źródłowego zostaną zaprezentowane w monografii (Piasecka, 2025b). Niedawno ukazał się też artykuł, w którym autorka omówiła podjętą w referacie problematykę w wyczerpujący sposób (Piasecka, 2025a) [przyp. red.].

Mgr Tereza Poledníková wygłosiła referat *Избранные морфологические аспекты, влияющие на перевод кибертекстовых строк, содержащих переменные, с английского на чешский и русский языки*, poświęcony gramatycznym właściwościami tłumaczonych materiałów w środowisku cyfrowym. Autorka omówiła przekład dwujęzyczny, z języka angielskiego na czeski i rosyjski, z uwzględnieniem modyfikacji zmiennych w bazowym cybertekście, prowadzących do powstania odmiennych wariantów przetłumaczonego tekstu.

W trzeciej sekcji pojawiły się porównawcze studia językowe, konfrontujące zjawiska lingwistyczne w dwóch różnych językach. W referatach zestawiona została idiomatyka, kontekstowe realizacje metafor, porównanie określeń towarzyszących danej grupie społecznej. Sekcja ta rozpoczęła się wystąpieniem dr hab. Grażyny Mańkowskiej pt. *Funkcje tekstów humorystycznych na materiale rosyjskich dowcipów o tematyce wojennej*. Autorka po raz kolejny omówiła specyfikę językowego obrazu rosyjskiej armii. Wcześniej badaczka analizowała m.in. dzienniki ze wspomnieniami oficera carskiego wojska. W referacie uczona przedstawiła jedenaście funkcji rosyjskich dowcipów wojennych. Materiałami źródłowymi były teksty związane z Wielką Wojną Ojczyźnianą, wojną w Afganistanie oraz aktualnie trwającym konfliktem rosyjsko-ukraińskim. Omówiła związany z mową potoczną i żargonem wojskowym humor, uwarunkowany kulturą narodową. Badania konfrontujące właściwości żartów o tematyce wojennej w Rosji z humorem wojennym w innych językach wydają się intrygującym rozwinięciem wybranego tematu.

W porównawczym referacie *Kontekstowe realizacje metafory żywiołu w języku polskim i rosyjskim na przykładzie słowa tsunami / цунами* dr hab. prof. UŁ Krystyna Ratajczyk wykazała różnice w percepcji niebezpiecznych sił przyrody grożących katastrofą naturalną. Autorka jest znana z badań poświęconych tematyce rosyjskiej i polskiej toponimii, onomastyki oraz kontaminacji leksykalnych w języku mediów. Referat powstał w oparciu o pragmatyczną analizę znaczenia wybranych jednostek języka na przykładzie konkretnych wypowiedzi. Lingwistyczna analiza żywiołów naturalnych jest nowatorskim podejściem do polsko-rosyjskich badań porównawczych.

Rozbudowaną metaforykę dotyczącą części ciała zaprezentował dr Maciej Walczak w referacie *Идиоматика деструктивного проявления ног (в русско-польском сопоставлении)*. Autor porównał wieloznaczność wybranych grup jednostek językowych, tj. frazeologizmów, powiedzeń, związków wyrazowych, w których pojawia się negatywne wartościowanie nóg, związane z ich położeniem, ruchem czy relacją do innych części ciała. Badacz wskazał zaobserwowane na gruncie polskim i rosyjskim różnice dotyczące mentalnego wyobrażenia nóg i ich destrukcyjnej sprawczości.

Tematykę dyskryminacji oraz wykluczenia osób z niepełnosprawnościami podjęła mgr Anna Budzik. W wystąpieniu *Porównanie nazw człowieka ze względu*

na niski iloraz inteligencji (na materiale rosyjskiego i polskiego języka potocznego) autorka poruszyła problematykę obraźliwych określeń i porównań rozumianych jako atrybuty przypisane osobom o ograniczonych zdolnościach intelektualnych. Badaczka przeanalizowała podobieństwa i różnice w ekwiwalentnych parach obraźliwych określeń typowych dla mowy potocznej. Zagadnieniem wymagającym szczególnej uwagi są polskie i rosyjskie porównania odwołujące się do świata zwierząt.

Kolejny blok tematyczny w sekcji pierwszej był poświęcony mowie potocznej w nowoczesnych formach przekazu, kulturowym (wyliczanki) i religijnym aspektom języka rosyjskiego. Omówiona została także specyfika dyskursu epistolarnego. Po przerwie przeznaczonej na dyskusję, obrady wznowiło wystąpienie *Синтаксические особенности письменной разговорной речи в сети «Инстаграм»*, w którym dr Liudmila Hušková scharakteryzowała subtelności języka użytkowników mediów społecznościowych. Analiza poświęcona specyfice struktur składniowych w mowie potocznej utrwalonej na portalu Instagram sygnalizuje nowe tendencje językowe, związane ze zubożeniem i uproszczeniem, wynikające z ograniczonej uwagi odbiorców komunikatu. Badaczka wyodrębniła grupę pisemnych komunikatów potocznych na platformie Instagram dotyczących tematu dzieci, następnie przeanalizowała je pod kątem struktury i semantyki.

Dr Aneta Banaszek-Szapowałowa w referacie pt. *Обращение к животному миру в эпистолярном конфликтном дискурсе* zbadała stylistykę typową dla korespondencji, zwracając uwagę na odwołania do świata zwierząt. Wykorzystanie bogatej metaforyki odzwierzęcej w listach stanowi poniekąd prekursorskie ujęcie w epistolografii językoznawczej.

Doc. dr hab. Anna Petříková podjęła obszerną tematykę religii chrześcijańskiej w języku rosyjskim. W referacie *Христианство в русском языке: семантические и лексикографические аспекты* omówiła rosyjskie chrześcijaństwo z perspektywy pojęć i znaczeń notowanych w pracach leksykograficznych. Autorka kontynuuje wieloletnie badania nad stylem religijnym, wcześniej analizowała lingwistyczne aspekty kalendarza cerkiewnego.

W wystąpieniu zamykającym obrady sekcji pierwszej prof. dr hab. Piotr Czerwiński zanalizował rosyjskie wyliczanki oraz sposób, w jaki odzwierciedlają one realia kulturowo-narodowe. Na podstawie cech strukturalnych autor proponował modele form folkloru ludycznego. Pozornie naiwne dziecięce rymowanki okazały się rozbudowanym i wielokontekstowym portretem pokolenia. W referacie *Модели и формы выбора в детской русской считалке* autor nie tylko szczegółowo omówił semantykę wybranych wyliczanek, ale również ich strukturę i właściwości gramatyczne.

Drugą część obrad zainicjowała opolska badaczka, dr Jadwiga Tarsa w referacie *Образ Росji początku XXI wieku в словнике „Новое в русской лексике”*. Au-

torka dotychczas publikowała artykuły poświęcone rosyjskiemu i polskiemu slangowi internetowemu, a także frazeologii, w tym także tzw. skrzydlatym słowom. Badaczka w swoim wystąpieniu omówiła zawartość wydanej w 2022 r., a więc nowej z perspektywy badań językoznawczych publikacji poświęconej nowej leksyce w języku rosyjskim. Poruszyła tematykę realiów życiowych Rosjan w ostatnich dwóch dekadach, wyrażonych za pomocą środków językowych.

W następnej części obrad drugiej sekcji podjęta została tematyka współczesnej leksykografii przekładowej i lingwistyki korpusowej. Mgr Aleksandra Zięba zaprezentowała referat *Wariantywność miejsc walencyjnych reproduktów potocznych w nowoczesnym opracowaniu leksykograficznym*. Inspirując się wieloletnią, owocną działalnością prof. Chlebdy oraz postulatami leksykograficznymi proponowanymi przez prof. Piotra Żmigrodzkiego, autorka przedstawiła matrycę, pozwalającą schematycznie ująć dwu- i wielowyrazowe związki wyrazowe. Badania łączliwości wyodrębnionych reproduktów stanowią istotną część współczesnych badań językoznawstwa korpusowego.

Prace dr. Bartosza Juszczyka koncentrują się na środowiskowych i lokalnych odmianach języka – przykładowo na gwarze warszawskiej, dialekcie moskiewskim czy urbanonimach w dialektach czeskich. W wystąpieniu pt. *Amatorskie słowniczki i podręcznik brneńskiego hantecu. Ich rola i zastosowanie* kontynuowane były badania dialektów czeskich, tym razem związane z wariantem mieszkańców Brna, będącym mieszkanką kilku różnych języków narodowych i etnicznych. Autor omówił leksykograficzne oraz glottodydaktyczne źródła tego dialektu. Dokumentowanie lokalnych odmian języka należy uznać za wartościowe, biorąc pod uwagę zjawisko stopniowego zanikania lokalnych wariantów na rzecz języka narodowego.

Dr hab. prof. KUL Maria Mocarz-Kleindienst charakteryzuje specyfikę oprogramowania przeznaczonego do przeszukiwania korpusowych zbiorów tekstowych. W referacie *Sketch Engine jako narzędzie w pracy leksykografa* autorka wymieniła sposoby optymalizacji działań badaczy zajmujących się tworzeniem słowników. Autorka jest znana z monografii poświęconych polsko-rosyjskiemu przekładowi audiowizualnemu, dydaktyce przekładu i nauczaniu języków obcych. Referat powinien być traktowany jako opis narzędzia korpusowego przydatnego w warsztacie leksykografa.

W sekcji trzeciej omówiono zagadnienia lingwistyczne w ujęciu diachronicznym. W referatach poruszano problematykę archiwalnych materiałów źródłowych. Ponadto pojawiła się tematyka glottodydaktyczna. Dr hab. prof. US Barbara Rodziejewicz w wystąpieniu *Idiolektałny wymiar języka XIX-wiecznej praktyki epistolarnej na przykładzie listów Klemensa Rodziejewicza do Józefa Ignacego Kraszewskiego* postanowiła szczegółowo omówić indywidualne cechy języka wskazanego autora, analizując 137 autografów. Referat nie tylko skupił się na językowych wyróżnikach Klemensa Rodziejewicza, ale również ukazał złożony obraz polskich

artystów emigracyjnych w drugiej połowie XX w. Autorka publikuje liczne prace dotyczące psycholingwistyki, stereotypów w języku oraz świadomości narodowej Polaków, Niemców i Rosjan.

Powiązania między językiem a realiami historycznymi były również widoczne w kolejnym wystąpieniu: *O czym spieszo donieść carowi z zagranicy? – tematyka wiadomości w rosyjskich przekładach prasy europejskiej z XVII wieku*. Dr Doro- ta Głuszak postanowiła przeanalizować kilkusetletnie materiały prasowe z Rosji. Nie zostały jednak przebadane artykuły rosyjskich dziennikarzy, lecz tłumaczenia prasy zagranicznej. Referat w ciekawy sposób poruszał problematykę rozmytej granicy między tłumaczeniem a interpretacją w specyficznym, rosyjskim środowisku prasowym. To kolejne badanie autorki dotyczące historycznych, odległych z perspektywy współczesnego języka przekładów na język rosyjski.

Nietypowym, aczkolwiek cennym źródłem dla badań językoznawczych są księgi metrykalne. Dr Anna Iacovou w referacie *Język łódzkich aktów metrykalnych z przełomu XIX i XX wieku* zanalizowała subtelności tych ograniczonych stylowo form dokumentów urzędowych z archiwów województwa łódzkiego. Oprócz metod klasyfikacji, zebranych na potrzeby badań metryk, autorka w ciekawy sposób zaprezentowała historię gromadzenia i rejestrowania danych osobowych w Łodzi i na terenach okolicznych powiatów.

Z kolei dr hab. prof. UMCS Petar Sotirov w wystąpieniu pt. *Nauczanie języka bułgarskiego w Polsce na tle nowej sytuacji językowej w Bułgarii* zasygnalizował konieczność modyfikacji dotychczasowych bułgarsko-polskich materiałów glotodydaktycznych, w związku z postępującą wskutek rozwoju mediów społecznościowych ewolucją języka bułgarskiego oraz pojawieniem się nowych kolokwializmów. Autor scharakteryzował zmiany zaobserwowane na różnych poziomach języka oraz problematykę nauczania języka bułgarskiego jako języka obcego.

W drugim dniu konferencji obrady odbywały się w dwóch sekcjach. W pierwszym bloku tematycznym w sekcji pierwszej poruszone zostały kwestie konceptów, dyskursów, przesunięć semantycznych oraz etnolingwistycznych wariantów języka narodowego. Dr hab. prof. UMCS Ewa Białek w referacie pt. *Koncept POLSKOŚĆ w ujęciu dyskursywnym*, odwołując się do lubelskiej szkoły etnolingwistycznej, podjęła próbę analizy profilowania konceptu *polskości* w różnych dyskursach. Każdy z profili odzwierciedla utrwalone w społeczeństwie, mentalne wyobrażenie o danym pojęciu, modyfikując jednocześnie jego bazową, prototypową definicję.

W referacie *Śląskie teksty w przestrzeni miejskiej z perspektywy lingwistycznej i kulturowej* dr hab. Agnieszka Gasz zasygnalizowała zachowanie gwary śląskiej w nazwach własnych sklepów, restauracji, kawiarni oraz innych placówek świadczących usługi publiczne. Autorka nawiązała do *Gornoślonskiego ślabikorza*, czyli do jednego z nielicznych, utrwalonych na piśmie dokumentów z ustandaryzowa-

nym zapisem śląszczyzny. Autorka, oprócz odmian języka narodowego, analizuje również polską i rosyjską gramatykę w aspekcie konfrontatywnym, zwłaszcza w odniesieniu do czasowników.

Utrwalony w języku sposób postrzegania konfliktu rosyjsko-ukraińskiego był tematem referatu dr. hab. prof. US Romana Gawarkiewicza pt. *Analiza porównawcza konceptu „wojna w Ukrainie” w rosyjskiej i ukraińskiej narracji wojennej oraz wybranych europejskich dyskursach prasowych*. Autor odnotował odmienny sposób profilowania pojęcia wojny w przypadku bycia agresorem i ofiarą oraz wynikające z takiej sytuacji polaryzowanie językowego obrazu świata. Mocnym punktem referatu było wzbogacenie profilowania w dyskursach o skojarzenia związane z badanym konceptem.

Mgr Bartłomiej Szynal wygłosił referat *Eksplikacja znaczeń skromności w języku polskim i rosyjskim (analiza korpusowa)*. Materiałem wykorzystanym w analizie były wyekscerpowane z polskiego i rosyjskiego korpusu narodowego kolokacje przysłówkowo-czasownikowe z przysłówkiem *skromnie*. Badania te nawiązują do lubelskiej, etnolingwistycznej koncepcji wyodrębniania profili znaczeniowych i wcześniejszych analiz autora.

W sekcji drugiej omawiano współczesne problemy i wyzwania dydaktyki języków obcych. Przedstawiono także problematykę komunikatów masowych oraz dyskursu medialnego w ujęciu porównawczym. Obrady zainaugurowała prof. dr hab. Bernadeta Niesporek-Szamburska, próbując odpowiedzieć na pytanie zadane w referacie *Jaka lingwodydaktyka w czasach antropocenu?* Badaczka omówiła modyfikacje zachodzące w sposobie percepcji teorii językowych wobec kryzysu klimatycznego i degradacji środowiska. Referat opisywał konsekwencje antropocentrycznego podejścia do języka związane z postrzeganiem środowiska naturalnego. Uczona wskazała wyzwania, z którymi mierzyć się musi dydaktyka języków w czasach współczesnych. Autorka po raz kolejny podjęła problematykę kształcenia językowego w oparciu o swoje bogate doświadczenie naukowe i zaproponowała konkretne rozwiązania dydaktyczne.

Dr Joanna Wasiluk w referacie pt. *Synonimy i antonimy jako środki oddziaływania w rosyjskich tekstach medialnych* dokonała porównania form synonimicznych i antonimicznych w nagłówkach rosyjskich dzienników elektronicznych. Dobór źródeł opierał się na zestawieniu prasy zorientowanej na masowego odbiorcę z tekstami przeznaczonymi dla bardziej wymagających czytelników. Funkcje analizowanych zjawisk językowych zostały uwarunkowane typem prasy. Wybrane środki językowe są postrzegane przez pryzmat manipulacji i cenzury.

Mgr Małgorzata Rusak-Metlińska scharakteryzowała pod kątem językoznawczym sylwetkę jednego z najwybitniejszych polskich muzyków. W referacie *Słowem o muzyce. Twórczość Chopina w polskich i rosyjskich tekstach naukowo-dydaktycznych* autorka dokonała analizy porównawczej obrazu Fryderyka Chopina,

opierając się na materiałach podręcznikowych i publikacjach naukowych. Sugerowanym uzupełnieniem niniejszych badań jest kwestia różnic w przekładzie melicznym oraz sposób tłumaczenia utworów muzycznych w wybranych przez autorkę językach.

Rolę komunikatów publicznych w obliczu globalnego kryzysu poruszyła dr Dąnuta Pytel-Pandey w referacie *Formy nakłaniania do szczepień przeciw COVID-19 w języku polskim i rosyjskim*. Okoliczności towarzyszące pandemii wymusiły nową formę komunikacji. Modyfikacji uległy także dyrektywne akty publiczne, treści kierowane do ogółu społeczeństwa, konstruowane z określoną intencją. Problematykę dyrektywnych aktów mowy autorka referatu podejmowała wielokrotnie, badając ich funkcję w Biblii czy w powiązaniu z modelem grzeczności językowej.

Następna grupa wystąpień w pierwszej sekcji wiązała się z tematyką współczesnego języka reklamy z uwzględnieniem tekstów polikodowych. Omówiono także problematykę przekładu konstrukcji składniowych mowy potocznej oraz gramatyczne właściwości historycznych tekstów religijnych. Po przerwie, pierwsza z sekcji została wznowiona wystąpieniem doc. Dr. hab. Jana Gallo. Referat *Семантическая гетерогенность коммерческой рекламы как поликодового текста* obejmował tematykę języka reklamy oraz wzajemnych powiązań między sloganem reklamowym a przekazem wizualnym. Autor przeanalizował semiotykę przekazu polikodowego na przykładzie słowackich reklam. Scharakteryzowana została struktura tekstów w reklamach, intencjonalny charakter tych tekstów oraz element interakcji z odbiorcą treści komunikatu.

Konieczność odwzorowania tendencji składniowych w procesie tłumaczenia omówiła doc. dr hab. Zdenka Vychodilová w wystąpieniu *Синтаксические характеристики рассказов Оты Павла в сопоставлении с их русскими и польскими переводами*. W referacie przeanalizowana została problematyka przekładu prozy czeskiej, z uwzględnieniem charakterystyki składni w mowie potocznej oraz cech idiosylu pisarza. Autorka porównała polski i rosyjski przekład opowiadań sławnego czeskiego pisarza, Oty Pavla, zwracając uwagę na sposoby odtwarzania konkretnych struktur składniowych. Na podstawie wybranych opowiadań zostały zasygnalizowane różnice między właściwościami polskiej, czeskiej i rosyjskiej składni, z którymi borykają się tłumacze utworów literackich.

Dr hab. prof. UwB Jarosław Karzarnowicz scharakteryzował psalterze istotne dla kultury Kościoła prawosławnego, specyficzne pod względem budowy i semantyki. Referat pt. *Formy czasów gramatycznych w Ewangeliarzu Peresopnickim na tle ewangelarzy cerkiewnosłowiańskich* dotyczył czasów używanych w psalterzach. Formy czasu przeszłego występujące w wybranym materiale źródłowym umożliwiają rekonstrukcję języka staroruskiego i staroukraińskiego. Autor ukazał również możliwe tendencje rozwoju systemu językowego pod wpływem ewangelarzy cerkiewnosłowiańskich.

W wystąpieniu pod tytułem *К проблематике поликодовости современной рекламы* mgr Fedor Miliaev w wielu kwestiach odniósł się do wcześniej wygłoszonego referatu doc. dr. hab. Jana Gallo. Autor rozwinął pojęcie gry językowej oraz przeanalizował jej przykłady w reklamach. Wyszczególnił również prototypowe cechy współczesnego sloganu reklamowego na podstawie zebranych materiałów badawczych, tj. rosyjskich i słowackich reklam telewizyjnych i internetowych.

Kolejny blok tematyczny sekcji drugiej obejmował prezentacje dotyczące założeń, ze szczególnym uwzględnieniem roli anglicyzmów we współczesnym języku rosyjskim i sposobie ich akcentowania. Dalszą część obrad w drugiej sekcji rozpoczął dr Lukáš Plesník, wygłaszając referat pt. *К вопросу о композитах английского происхождения новейшего времени в современном русском языке (в сопоставлении с чешским языком)*. Autor zasygnalizował napływ nowej leksyki angielskiej. Studium porównawcze bazowało na wskazaniu różnic między najnowszymi anglicyzmami w języku czeskim i rosyjskim.

Następnie uczestnicy wysłuchali wystąpienia dr Joanny Woch, która w referacie *Акцентная характеристика новейших англицизмов в современном русском языке* również zbadała zapożyczenia z języka angielskiego, lecz pod kątem ich akcentowania. W studium zwrócono uwagę na występowanie możliwych „zgrzytów” w wymowie anglicyzmów, próby połączenia oryginalnej akcentuacji angielskiej z rosyjskimi regułami akcentowania.

Kolejne dwa referaty również były poświęcone zapożyczeniom z języka angielskiego. Mgr Patricie Novotná w wystąpieniu *Лексико-семантический анализ англицизмов в русском языке (на примере выбранных публицистических статей с тематикой «туризм»)* wyodrębniła jednostki zapożyczone z artykułów publicystycznych. Następnie autorka omówiła znaczenia wyodrębnionych anglicyzmów w dyskursie turystycznym oraz ich właściwości morfologiczne. Dr Izabela Kozera-Sławomirska natomiast podjęła próbę oceny potencjału słowotwórczego aspektowych par czasowników zapożyczonych z języka angielskiego. Referat *Видовой потенциал глагольных англицизмов в современном русском языке* poświęcony był nowo powstałym czasownikom, które odtwarzają czasowniki angielskie z zachowaniem gramatycznych reguł odmiany języka rosyjskiego.

Kończący obrady pierwszej sekcji blok tematyczny składał się z referatów poświęconych konfrontatywnym aspektom w parach językowych: polski-serbski i polski-rosyjski, a także nowym zjawiskom w dyskursie medialnym i internetowym. W ostatniej części obrad pierwszej sekcji dr hab. prof. UŚ Robert Bońkowski rozróżnił odrębne derywaty utworzone od serbskiego rzeczownika *deme* i polskiego ekwiwalentu *dziecko*. W referacie *Serbskie przymiotniki i czasowniki motywowane leksemem deme / деца в glottodydaktyce języka serbskiego jako obcego w Polsce* autor wskazał różnice w semantyce analizowanych ekwiwalentów

wynikające z ich kontekstowego użycia, a także zasugerował metody objaśniania zaobserwowanych różnic w procesie nauczania języka serbskiego.

Dr hab. prof. UR Artur Czapiga omówił zjawiska językowe związane z memetyką. Referat *Akty mowy aprobaty i dezaprobaty w memach internetowych* poświęcony został zjawisku memów internetowych w odniesieniu do teorii aktów mowy. Autor zasugerował dialogiczny charakter dyskursu internetowego oraz uniwersalność aktów aprobaty i dezaprobaty, zarówno w nowoczesnych kanałach przekazu, jak i w tradycyjnych. Podatność na replikację oraz zwięzłość przekazu sprawiają, że akty aprobaty i dezaprobaty w memach są unikalne. Autor trafnie zauważył zjawisko stylizowania tekstów podpisujących memy oraz korelację tych tekstów z konkretnymi obrazami.

W referacie pt. *Słowa kluczowe futurologicznych wojen kognitywnych (francuska perspektywa do 2060 r.)* dr Grair Magakian podjął próbę predykcji przyszłych strategii wojskowych w świecie francuskojęzycznym. Prelegent słusznie zauważył francuskie przygotowania do wojny rozgrywającej się na nowym, kognitywnym poziomie, z wykorzystaniem narzędzi wywierania wpływu, w tym także instrumentów manipulacji językowej.

Dr hab. prof. UŚ Małgorzata Borek, na podstawie wyimków z tekstów kultury, porównała rosyjski oraz polski sposób postrzegania sukcesu. Przytoczone zostały definicje słownikowe, etymologia oraz związki wyrazowe. Studium porównawcze szczegółowo analizuje semantykę i łączliwość wybranych jednostek leksykalnych.

Ostatnia grupa referatów w sekcji drugiej obejmowała m.in. analizę funkcji propagandy w języku, konfrontatywne ujęcie czeskiej i rosyjskiej terminologii prawniczej, strategię tłumaczeniową w przekładzie czesko-niemieckim oraz genologię polskich i czeskich regulaminów-napisów. Referaty w tej sekcji zostały wygłoszone w języku czeskim. Doc. dr hab. Jiří Gazda w wystąpieniu *Textové a jazykové prostředky protievropské propagandy na zpravodajském portálu InoSML.ru* zaobserwował zjawisko manipulacji językowej w służbie propagandy na przykładzie treści portalu informacyjnego. Wskazane zostały elementy językowe sugerujące podejście antyeuropejskie oraz sposób konstruowania konceptu „wróg” w dyskursie medialnym.

W referacie pt. *Direkcionalita a volba překladatelských strategií – na příkladu překladu konstrukce typu OVS z češtiny do němčiny* dr Christof Heinz podjął tematykę strategii tłumaczeniowych w przekładzie czesko-niemieckim i zaproponował metody tłumaczenia konkretnych typów konstrukcji składniowych.

Prof. dr hab. Andrzej Charciarek scharakteryzował gatunkowe właściwości regulaminu-napisu, specyficznej formy językowej ukierunkowanej na publicznego odbiorcę. W referacie *Provozní řád jako veřejný nápis – žánrová charakteristika* wskazane zostały cechy gatunkowe czeskich i polskich regulaminów-napisów,

zgodne ze zbiorem zasad postępowania lub korzystania z określonego obiektu czy przestrzeni. Autor kontynuuje badania nad czeskimi napisami publicznymi. Wcześniejsze prace były poświęcone polskim i czeskim komunikatom dyrektywnym.

Konferencję zamknęło wystąpienie pt. *Přejatá slova v české a ruské právní terminologii: srovnávací analýza*, w którym mgr Adam Vojtěch porównał leksykę prawniczą w języku czeskim i rosyjskim. Autor omówił specyfikę czeskiej terminologii prawnej, która jest praktycznie pozbawiona angielskich zapożyczeń. Interesującym zjawiskiem zasygnalizowanym przez autora jest porównanie czeskich form opisowych terminologii prawnej, które w języku rosyjskim są wyrażane przez zapożyczenia. Omówił on też częstotliwość występowania zapożyczeń w formułach prawniczych oraz zasygnalizował możliwe przyczyny przeniknięcia tych zapożyczeń do obcych systemów językowych.

Pokłosiem konferencji będzie planowany do wydania w 2025 r. kolejny tom monografii pt. *Jednostki języka w systemie i w tekście 6* pod redakcją Andrzeja Charciarka, Macieja Walczaka i Jaśminy Śmiech.

Bibliography

- Piasecka, Agata (2025a). *Antropocentryzm jako wykładnik relacji homo-animal (na podstawie polskich i rosyjskich frazeologizmów z zoonimem koza)*, Językoznawstwo, 3(24): 39–49.
- Piasecka, Agata (2025b). *Człowiek w relacji ze zwierzętami gospodarskimi. Lingwistyczne studium antropocentryzmu (na podstawie polskich i rosyjskich frazeologizmów animalistycznych)*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.